

Міністерство освіти і науки України

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Кафедра української мови та літератури

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

підготовки здобувачів ступеня вищої
освіти _____ **бакалавр** _____
(назва рівня вищої освіти)
спеціальності 014 Середня освіта (українська мова і література)
(шифр і назва спеціальності)
спеціалізації _____

Слов'янськ – 2016 р.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО КАФЕДРОЮ української мови та літератури

УКЛАДАЧІ ПРОГРАМИ:

Разживін В.М., канд. філол. наук, доцент кафедри української мови та літератури;

Нестелєєв М.А., канд. філол. наук, доцент кафедри української мови та літератури;

Ляшов Н.М., канд. філол. наук, доцент кафедри української мови та літератури.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Карабьова О. В., канд. філол. наук, доцент кафедри української мови та літератури;

Казаков І. М., канд. філол. наук, доцент кафедри російської мови та літератури

Рекомендовано до впровадження
науково-методичною радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“10” травня 2016 р.
протокол № 3

Перший проректор _____

О. Г. Набока

ВСТУП

Навчальна програма вивчення дисципліни «Історія зарубіжної літератури» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр за спеціальністю 014 Середня освіта (українська мова і література).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є світовий літературний процес від часів античності до літератури першої половини ХХ століття.

Міждисциплінарні зв'язки з курсами загальногуманітарного, психолого-педагогічного, літературознавчого і лінгвістичного циклів та методичних дисциплін.

Програма навчальної дисципліни містить такі змістові модулі:

1. Антична література. Література Середньовіччя. Література доби Відродження.
2. Література XVII – XVIII століть. Література XIX століття. Романтизм. Література XIX століття. Реалізм.
3. Література кінця XIX – початку ХХ століття.
4. Література першої половини ХХ століття.

1. Мета й завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури» є допомога здобувачам долучитися до культурної скарбниці людства, всесвітнього літературного процесу, збагатити їхній духовний світ знаннями історії зарубіжної літератури, залучити до загальнолюдських цінностей, виховати в них почуття власної гідності, потребу в читанні, інтересу до художнього слова, сформувати естетичний смак, високу загальну і читацьку культуру.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія зарубіжної літератури» є:

- ознайомити здобувачів з найвагомішими творчими здобутками всесвітнього літературного процесу;
- поглибити знання про зарубіжну літературу, відкрити нові імена всесвітньо відомих письменників та їхні твори;
- розкрити характерні особливості індивідуального стилю митців;
- закріпити знання літературознавчих понять;
- аналізувати художній твір, обґрунтовувати свою думку з приводу прочитаного, виявляти основні проблеми.

1.3. За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні:

1. Соціокультурна компетентність:

– розуміти роль культури, науки в розвитку цивілізації, їх співвідношення і пов'язаних з ними сучасних соціальних і етичних проблем, цінності наукової раціональності та її історичних типів, знати структуру, форми і методи наукового пізнання, їх еволюцію;

– знати форми і типи культур, основні культурно-історичні світові центри і регіони, закономірності їх функціонування і розвитку, знати історію культури України, її місце в світовій культурі і цивілізації;

– бути обізнаним у найважливіших галузях і етапах розвитку гуманітарного і соціально-економічного знання, основних наукових школах, напрямках, концепціях, джерелах гуманітарного знання і видах роботи з ними;

– вміти аналізувати в загальних рисах основні економічні події в своїй країні і за її межами, знаходити і використовувати інформацію, необхідну для орієнтування в основних поточних проблемах економіки;

– знати права і свободи людини і громадянина, вміти їх реалізувати у різних сферах життя, знати Конституцію України;

– мати уявлення про наукові, філософські і релігійні картини світу, сутність призначення і сенс життя людини, про різноманітність людського пізнання, співвідношення істини і помилки, безвір'я і віри, раціонального та ірраціонального в людській уяві, особливості функціонування знання в сучасному суспільстві, про естетичні цінності, їх значення в творчості і повсякденному житті, вміти орієнтуватися в них;

– сприймати і розуміти різні жанри мистецтва (художню літературу, живопис, музику).

2. Інформаційна компетентність:

– вміти користуватися сучасними інформаційними технологіями;

– вільно орієнтуватися у стрімкому потоці наукової інформації, вести особистий науковий пошук за допомогою різних інформаційних систем;

– вміти користуватися електронними носіями для ведення навчальної документації середньої та старшої школи;

– бути обізнаним та вміти вільно користуватися інформаційними системами: бібліотеками, каталогами, архівами, локальними та глобальними мережами для ефективного пошуку та структурування інформації.

3. Комунікативна компетентність:

– знаходити засоби виражати особисте ставлення учителя-гуманіста до культурно-естетичних проблем;

– вміти виражати і обґрунтовувати свою позицію з питань, які стосуються до історичного минулого;

– сензитивність до можливостей адаптації матеріалу відповідно до умов загальноосвітніх навчальних закладів;

– уміння застосовувати різні методичні ситуації в залежності від навчального контексту;

- уміти в практичній діяльності застосовувати знання етикету і дотримання етики ділового спілкування;
- вільно володіти українською мовою як державною і як мовою професійного та повсякденного спілкування з учнями, іноземними мовами;
- використовувати вербальні і позамовні засоби комунікації, техніки взаємодії в комунікаційних актах зі школярами, батьками, колегами, адміністрацією школи.

4. Здоров'язбережувальна компетентність:

- розуміти природу психіки, знати основні психологічні функції та їх фізіологічні механізми, співвідношення природних і соціальних факторів у становленні психіки, розуміти значення волі й емоцій, потреб і мотивів;
- вміти дати психологічну характеристику особистості (її темпераменту, здібностей), інтерпретацію власного психічного стану, володіти найпростішими способами саморегуляції;
- розуміти співвідношення впливу спадковості і соціального середовища, ролі і значення національних і культурно-історичних факторів у навчанні і вихованні;
- впроваджувати в навчально-виховний процес здоров'язбережувальних освітніх технологій через усвідомлення ідей здоров'язбереження та здоров'яформування, до розвитку в учнів активної мотивації щодо необхідності дбайливого ставлення до власного здоров'я;
- здійснювати моніторинг показників індивідуального фізичного й психічного розвитку школяра, на основі знань про його вікові анатомо-фізіологічні особливості, теорію спадковості, фактори ризику прогнозувати можливі зміни здоров'я і проводити відповідні психолого-педагогічні чи коригувально-реабілітаційні заходи;
- попереджати виникнення небезпечних для здоров'я ситуацій, у разі потреби ліквідувати чи уникати їх наслідків;
- вміти надавати долікарняну допомогу з різних видів уражень: травматичних, термічних, хімічних, радіаційних та ін.

5. Акмеологічна компетентність:

- застосовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами теоретичних філологічних дисциплін;
- використовувати знання, уміння й навички, професійно профільовані знання в галузі філологічних наук;
- володіти способами самостійного опанування знань, вміти реалізувати отримані знання в професійній діяльності на практиці;
- розуміти смисл взаємозв'язків духовної, біологічної і соціальної основ в людині, ставлення людини до природи і протиріч, які виникли в сучасну епоху технічного розвитку і кризи існування людини в природі;
- мати уяву про сутність свідомості, її взаємовідносин з підсвідомим, про роль свідомості і самосвідомості в поведінці, спілкуванні і діяльності людей, формуванні особистості;

- поєднувати практичну і професійно-педагогічну цілі з реалізацією виховної загальноосвітньої та розвиваючої функцій;
- бути готовим реалізовувати одержану підготовку в своїй майбутній діяльності.

спеціальні:

1. Психолого-педагогічна компетентність

- усвідомлювати перспективні тенденції розвитку педагогічної науки, що утримуються на кращих світових національних педагогічних здобутках минулого та сучасності.

2. Фундаментально-прикладна компетентність

- уміти працювати з науковою літературою, визначати суть та характер нерозв'язних наукових проблем, пропонувати свої варіанти вирішення, узагальнювати і класифікувати емпіричний матеріал;
- опанувати систему сучасних прагмалінгвістичних знань про структуру, закономірності та найважливіші аспекти мовної, в тому числі міжкультурної комунікації.
- мати базову теоретичну та практичну підготовку з української мови та літератури.

3. Методична компетентність

- володіти основними правилами оформлення ділової документації українською мовою;
- дотримуватись норм сучасної літературної мови.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 480 годин / 16 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

АНТИЧНА ЛІТЕРАТУРА. ЛІТЕРАТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ. ЛІТЕРАТУРА ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ.

1.1. Література Греції

1.1.1. Античність – колыска європейської культури; поняття античності; періодизація античної літератури; становлення мистецтва; міфологія.

1.1.2. Література Стародавньої Греції (Архаїчний період); догомерівський період; Гомер – основоположник європейської літератури; дидактичний епос; творчість Гесіода.

1.1.3. Класичний період давньогрецької літератури; давньогрецька лірика; виникнення трагедії; Есхіл, Софокл, Евріпід – найвідоміші давньогрецькі трагіки; виникнення комедії; творчість Арістофана.

1.1.4. Література еллінізму та епохи римського панування; новоатічна комедія; Менандр; творчість Плутарха; давньогрецький роман.

1.2. Римська література

1.2.1. Література Риму; специфічні особливості римської літератури; творчість Плавта; комедії Теренція; лірика Катулла; римська література доби Августа: творчість Вергілія; творчість Горація; творчість Овідія; «Метаморфози» Апулея.

1.3. Література Середньовіччя

1.3.1. Вступ; література раннього Середньовіччя; середньовічна література: хронологічні межі та періодизація; кельтський епос; германський епос; давньоскандинавська література.

1.3.2. Література зрілого Середньовіччя; французький героїчний епос; іспанський героїчний епос; німецький героїчний епос; лицарська та клерикальна література.

1.4. Відродження як літературна епоха

1.4.1. Література італійського Відродження; вступ; Відродження як літературна епоха; загальна характеристика; Відродження в Італії; передвідродження в Італії; Данте; творчість Петрарки; творчість Боккаччо.

1.4.2. Французька література епохи Відродження; перехід до Відродження у Франції; Війон; особливості французького Відродження; Рабле; «Плеяда»; Ронсар; література останньої чверті XVI ст.; Монтень.

1.4.3. Німецька та нідерландська література епохи Відродження; загальна характеристика Відродження в Німеччині; гуманістична література; література Реформації та Великої Селянської війни 1524-1525 рр.; бюргерська література; народні книги; гуманізація в Нідерландах; Еразм Роттердамський.

1.4.4. Іспанська література епохи Відродження; історичні передумови Відродження в Іспанії; ренесансна література до Сервантеса; Мігель де Сервантес Сааведра; Лопе де Вега.

1.4.5. Англійська література епохи Відродження; підготовка Відродження в Англії; Чосер; загальна характеристика англійського Відродження; Томас Мор «Утопія»; поезія і проза епохи Шекспіра; розквіт драми та театру в Англії епохи Відродження; Шекспір.

Змістовий модуль 2

ЛІТЕРАТУРА XVII – XVIII СТОЛІТТЯ. ЛІТЕРАТУРА XIX СТОЛІТТЯ. РОМАНТИЗМ. ЛІТЕРАТУРА XIX СТОЛІТТЯ. РЕАЛІЗМ.

2.1. Особливості розвитку і становлення літератури XVII століття

2.1.1. Історико-літературний процес XVII століття; його особливості; літературна боротьба XVII ст.; ренесансний реалізм в літературі XVII ст.; бароко, його філософські основи; класицизм – провідний напрям літератури XVII ст.; етапи його розвитку.

2.1.2. Іспанська література XVII ст.; XVII ст. – «золотий вік» іспанської літератури; Тірсо де Моліна «Дон Жуан»; Луїс де Гонгора та іспанська поезія XVII ст.; Франсіско де Кеведо і проза іспанського бароко; творчість Кальдерона – вершина літературного бароко; драма «Життя – це сон»; художні особливості драматургії.

2.1.3. Французька література XVII ст.; загальна характеристика французької літератури XVII століття (Н. Буало «Поетичне мистецтво»; афоризми Ларошфуко і Лабрюєля; соціальні байки Лафонтена); життєвий і

творчий шлях П. Корнеля; особливості драматургії; життєвий шлях і періоди творчості Ж. Расіна; життя і творчість Ж.Б. Мольєра.

2.2. Особливості формування просвітницької літератури в Англії та Франції

2.2.1. Доба Просвітництва; англійська література; характеристика доби Просвітництва: хронологічні межі, програма просвітян, їх гуманістичні ідеали; філософські основи англійського сентименталізму; життя і особистість Роберта Бернса; лірика; Д. Дефо – просвітитель XVIII століття; літературна діяльність; літературна й політична діяльність Дж. Свіфта; Генрі Філдінг; життя і діяльність.

2.2.2. Французька література XVIII століття; загальна характеристика літератури Франції XVIII ст.; Монтеск'є; «Перські листи»; життя і літературно-філософська діяльність Вольтера; багатогранність поглядів Д. Дідро, їх відгомін у творчості; філософські повісті письменника; соціально-філософська концепція Ж.-Ж. Руссо; «Нова Елоїза» – роман про чисте почуття, свободу особистих взаємин; внесок П. Бомарше в розвиток французької драматургії.

2.2.3. Німецька література доби Просвітництва; антифеодальний виступ штурмерів; творчість поетів «Бурі і натиску»; життя і творчість Лессінга; естетичні праці; життєвий і творчий шлях Ф. Шиллера; життя і творчість Й.-В. Гете.

2.3. Література романтизму

2.3.1. Німецький і французький романтизм; романтизм як літературний напрям; загальна характеристика німецької літератури; пізній романтизм: творчість Гофмана; творчість Гайне; загальна характеристика французької літератури; період Консульства і Першої імперії; періоди Реставрації і Липневої монархії (В.Гюго, Ж.Санд).

2.3.2. Англійський романтизм; загальна характеристика англійського романтизму; творчість Байрона; творчість Шеллі; історичні романи Скотта.

2.3.3. Американський романтизм; загальна характеристика американської літератури; творчість Ірвінга; творчість Купера; Натаніел Готорн.

2.4. Література реалізму. Французька реалістична література XIX століття

2.4.1. Вступ; реалізм; Стендаль; Проспер Меріме; соціально-історичні передумови розвитку реалізму XIX ст.; загальна характеристика французької реалістичної літератури XIX століття; реалізм як літературний напрямок; творчість Стендаля; творчість Проспера Меріме.

2.4.2. Творчість Оноре де Бальзака; особливості художнього методу письменника; задум та історія створення «Людської комедії»; сюжетно-композиційні особливості повісті «Гобсек»; «Батько Горію» як тип соціально-психологічного роману.

2.4.3. Французька література другої половини XIX ст.; творчість Гюстава Флобера; поетична група «Парнас»; життєвий шлях Бодлера; збірка «Квіти зла»; новаторство поета.

2.5. Англомовна реалістична література XIX століття

2.5.1. Література Вікторіанської епохи; загальна характеристика епохи; творчість Ч. Діккенса: тема дитинства в романі «Пригоди Олівера Твіста»; проблематика роману «Домбі і син»; творчість В. Теккерея.

2.5.2. Американська література другої половини XIX століття; аболіціоністична література; творчість Г. Бічер-Стоу; американська поезія трансценденталізму; Волт Вітмен; творчість Марка Твена.

Змістовий модуль 3

ЛІТЕРАТУРА КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

3.1. Загальна характеристика. Драматургія

3.1.1. Основні тенденції та напрями розвитку літератури кінця XIX – початку XX століття; загальна характеристика періоду; модернізм та авангардизм у світовій літературі; реалізм у літературі кінця XIX–початку XX ст.

3.1.2. Творчі пошуки й новаторські відкриття в драматургії кінця XIX–початку XX ст.; особливості розвитку драматургії кінця XIX–початку XX ст.; «нова драма» Г. Ібсена; «статичний театр» М. Метерлінка; драматургія парадоксу Б. Шоу.

3.2. Проза

3.2.1. Із прози кінця XIX - початку XX ст. (натуралізм, реалізм); натуралізм і творчість Е. Золя; Г. де Мопассан – представник критичного реалізму; специфіка новел Т. Манна; творчість Г. Джеймса та Т. Драйзера; новелістика О'Генрі; творчість Джека Лондона.

3.2.2. Із прози кінця XIX-початку XX ст. (модернізм); естетизм Оскара Вайлда; імпресіоністичний роман Кнута Гамсуна; література «потому свідомості» (Дж. Джойс, М. Пруст); творчість Ф. Кафки.

Змістовий модуль 4

ЛІТЕРАТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ

4.1. Теоретичні аспекти розвитку літературного процесу XX століття. Лірика. Драма

4.1.1. Основні тенденції розвитку літератури XX століття; лірика; загальна характеристика літератури XX ст.; екзистенціалізм як втілення погляду інтелігента XX ст. на абсурдність життя; фольклорно-національний колорит у поезії Ф. Гарсія Лорки, її жанрова специфіка; творчість Т.С. Еліота – метра модерністської поезії.

4.1.2. Своєрідність драматичних творів першої половини XX століття; епічний театр Б.Брехта; антивоєнна тема в драмі Б. Брехта «Матінка Кураж та її діти».

4.2. Проза першої половини XX століття

4.2.1. Із світової прози першої половини XX століття; антивоєнна тема у творчості Е.М. Ремарка; втілення ідей гуманізму у творчості А. де Сент-Екзюпері; американська дійсність у творах Ф. Скотта Фіцджеральда; творчість А.Камю; творчість Е.Хемінгуей.

3. Рекомендована література

Базова

1. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навч. посібник / Г. Й. Давиденко, В. Л. Акуленко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
2. Давиденко Г.Й. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття : навч. посібник / Г. Й. Давиденко, М. О. Величко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 292 с.
3. Давиденко Г.Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття : навч. посібник / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
4. Давиденко Г.Й. Історія зарубіжної літератури XX століття : навч. посібник / Г. Й. Давиденко, Г. М. Стрельчук, Н. І. Гричаник. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 274 с.
5. Історія зарубіжної літератури XX ст. : навч. посіб. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін. – К. : Академія, 2010. – 496 с.
6. Наливайко Д. С. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму : підручник / Д. С. Наливайко, К. О. Шахова. – Тернопіль : Богдан, 2008. – 416 с.
7. Пащенко В. І. Антична література : підручник / В. І. Пащенко, Н. І. Пащенко. – К. : Либідь, 2008. – 718 с.

Допоміжна

1. Антична література : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В. М. Миронова [та ін.]. – К. : Либідь, 2005. – 488 с.
2. Белаш Г. О. Історія античної літератури : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Г. О. Белаш. – К. : Центр учб. літ., 2012. – 234 с.
3. Ващенко Ю.А. Історія зарубіжної літератури XX століття : навчальний посібник / Ю. А. Ващенко, Г. С. Стовба. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – 152 с.
4. Волощук Є. Світова література: хрестоматія-посібник для 11 кл. загальноосвіт. навч. закладів / Є. В. Волощук. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 512 с.
5. Гальчук Оксана. Антична література : Навчальний посібник для студентів заочної форми навчання / Оксана Гальчук. – К. : Вид-во Київського славістичного університету, 2008. – 210 с.
6. Гринишина М. Театральна культура рубежу XIX–XX століть. Реалізм. Дискурс / Марина Гринишина. – К. : Фенікс, 2013. – 344 с.
7. Грінчак Н. І. Історія зарубіжної літератури XX століття [Електронний ресурс] / Н. І. Грінчак. – Режим доступу : http://b-ko.com/book_103.html.
8. Денисова Т. Н. Історія американської літератури XX століття / Т. Н. Денисова. – К. : Києво-Могилянська академія, 2012. – 487 с.
9. Звиняцьковський В. Я. Світова література : підручник для 11 кл. для загальноосвіт. навч. закл. : академ. рівень, проф. рівень / Володимир Звиняцьковський. – К. : Генеза, 2011. – 240 с.

10. Зелінська Л. В. Антична література (давногрецька і давньоримська) : конспект лекцій, наук. матеріали з комент., плани практ. занять : навч. посіб. для студ. I курсу ф-ту романо-герм. мов / Лідія Зелінська. – Острог : [б. в.], 2011. – 232 с.
11. Ісаєва О. О. Світова література : підручник для 11 кл. для загальноосвітніх навч. закладів / О. О. Ісаєва, Ж. В. Клименко, А. О. Мельник. – Харків : Сиція, 2011. – 320 с.
12. Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К. : Академвидав, 2014. – 416 с.
13. Ковбасенко Ю. І. Антична література : навч. посіб. / Ю. І. Ковбасенко. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. – 140 с.
14. Ковбасенко Ю. І. Світова література : підручник для 11 кл. для загальноосвіт. навч. закл. (академічний рівень, профільний рівень) / Ю. І. Ковбасенко. – Київ : Грамота, 2012. – 336 с.
15. Козлик І. В. Світова література доби середньовіччя та епохи Відродження : навч. посібник / І. В. Козлик. – Івано-Франківськ, 2011. – 344 с.
16. Література західноєвропейського середньовіччя / за заг. ред. Н. Висоцької. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 464 с.
17. Насмінчук Г. Й. Зарубіжна література ранніх епох : Античність, Середньовіччя, Відродження : навч. посіб. / Г. Й. Насмінчук. – Кам'янець-Подільський : Рута, 2013. – 211 с.
18. Постколониалізм. Генерації. Культура / за ред. Т. Гундорової, А. Матусяк. – К. : Лауріус, 2014. – 336 с.
19. Усі зарубіжні письменники / упоряд. О. Д. Міхільов та ін. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 384 с.
20. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література від античності до початку ХІХ сторіччя : іст.-естет. нарис : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Борис Шалагінов. – К. : Києво-Могилян. акад., 2013. – 366 с.
21. Шаповалова М. С. Історія зарубіжної літератури : Середні віки та Відродження : підручник / М. С. Шаповалова, Г. Л. Рубанова, В. А. Моторний. – К. : Знання, 2011. – 476 с.
22. Эсслин М. Театр абсурда / М. Эсслин. – Санкт-Петербург : Балтийские сезоны, 2010. – 527 с.

4. Форма підсумкового контролю результатів навчання: екзамен 1, екзамен 2, залік 3, екзамен 4.

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- усні опитування на практичних,
- проведення письмових самостійних робіт на знання прочитаного тексту,
- письмові екзаменаційні завдання у вигляді теоретичних та тестових завдань.

